

توسعه صنایع تبدیلی و غذایی استان کرمان

صنایع غذایی از نظر وسعت و گستردگی دومین مقام را در جهان دارا است. لازم به ذکر است میزان ارزش افزوده در این صنایع، با ارزش افزوده در صنایع پتروشیمی برابری دارد و با جایگزینی صدور این محصولات به جای صدور قسمتی از نفت، می‌توان به شکوفایی اقتصادی نزدیک‌تر شد. در حال حاضر به دلیل ناکافی بودن صنایع تبدیلی و تکمیلی در بخش کشاورزی، کشاورزان با ریسک تولید می‌کنند؛ در صورتی که توسعه این صنایع علاوه بر افزایش درآمد کشاورزان، باعث تنظیم بازار و ثبات قیمت‌ها نیز می‌شود. بازاریابی و بازاریابی و بازاریابی، یکی از ارکان اساسی توسعه بخش کشاورزی است. بخش مهمی از بازاریابی محصولات کشاورزی، تشکیل و توسعه صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی است، اما این صنایع هنوز در زیر بخش‌های مختلف توسعه نیافته است در صورتی که توسعه آن مزایای بسیاری از جمله افزایش تولید، گسترش بازارها و متنوع شدن محصولات، تکمیل زنجیره بازاریابی در بخش کشاورزی، ایجاد اشتغال فارغ‌التحصیلان و متصدیان بخش‌های مرتبط با کشاورزی و از طرف دیگر ارتقاء کیفیت محصولات کشاورزی و افزایش انتخاب مصرف‌کنندگان را به همراه خواهد داشت.

جایگاه بخش کشاورزی شمال استان کرمان

این استان با برخورداری بیش از ۳۱۴ هزار هکتار سطح باغات و ۵۳۰ هزار تن تولید محصولات باغی، قریب به ۲۰ درصد باغات کشور را در خود جای داده است هم‌چنین در این استان در ۱۱۵

< حمیدرضا ارجمند تاج‌الدینی

مدیر صنایع تبدیلی و غذایی سازمان
جهاد کشاورزی شمال استان کرمان

نقش و اهمیت صنایع تبدیلی و غذایی بخش کشاورزی در راستای نگهداری، فرآوری مناسب و جلوگیری از ضایعات برای توسعه این بخش کاملاً آشکار است. توسعه صنایع باهدف عرضه در بازار داخلی و سرمایه‌گذاری، بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و نیازها و تقاضای بازار باعث بلااستفاده ماندن بخشی از ظرفیت تولید و افزایش هزینه‌های این صنعت می‌گردد و نشانگر عدم برنامه‌ریزی اصولی است. در حال حاضر محصولات کشاورزی به صورت خام و فرآوری نشده صادر می‌شود که با رونق و توسعه این صنایع و مطابقت تولید با استانداردهای جهانی می‌توان بازارهای صادراتی بهتر و ارزش افزوده بیشتری را به دست آورد. برای رسیدن به این هدف، نیازمند ارائه تسهیلات اعتباری بیشتر و هماهنگی آن با نیازهای موجود در بازار، رعایت نکات بهداشتی و استفاده از فناوری‌های تولید برای تطابق تولیدات با استانداردهای جهانی هستیم و ضرورت دارد دولت، تسهیلات بیشتری برای سرمایه‌گذاری و ایجاد انگیزه فعالیت در این عرصه اختصاص دهد. اهمیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی را زمانی بیشتر در می‌یابیم که توجه کنیم پس از صنایع سنگین،

هزار هکتار سطح زیرکشت، ۱۲۸۰ هزار تن محصولات زراعی تولید می‌شود.

استان کرمان مقام اول پسته کشور با سطحی معادل ۲۱۲ هزار هکتار و تولیدی بالغ بر ۱۱۷ هزار تن، مقام اول خرما کشور با سطح بیش از ۲۷ هزار هکتار و تولیدی بالغ بر ۱۷۰ هزار تن، مقام اول گردو کشور با سطحی معادل ۲۱ هزار هکتار و تولیدی بالغ بر ۲۲ هزار تن، مقام دوم گل محمدی کشور با سطحی معادل ۳۳۰۰ هکتار و تولیدی بالغ بر ۶ هزار تن را به خود اختصاص داده است. * پسته: به‌منظور فرآوری پسته تر، بیش از ۱۴۰۰ واحد ترمینال ضبط و فرآوری مکانیزه و نیمه مکانیزه در استان وجود دارد (مازاد بر نیاز استان) و همچنین در زمینه صنایع جنبی پسته نیز بالغ بر ۶۰ واحد (درجه‌بندی، بسته‌بندی، مغز و ...) احداث شده است. با توجه به خام فروشی و صادرات فله‌ای، قسمت اعظمی از تولیدات پسته استان، به‌منظور بالا بردن ارزش‌افزوده محصول و افزایش درآمد کشاورزان و فعالان این صنعت، ضرورت ایجاد صنایع تبدیلی و غذایی این محصول امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

* خرما: نظر به اینکه ۹۵ درصد خرمای تولیدی استان رقم مضافتی است به‌منظور جلوگیری از فسادپذیری و نگهداری در زمان برداشت و توزیع تدریجی محصول در بازارهای داخلی و خارجی تعداد ۱۷۰ سردخانه نگهداری خرما با ظرفیت ۲۴۰ هزار تن (بیش از تولید خرمای استان) در شهرستان‌های شرقی استان راه‌اندازی شده است و تعداد ۲۰ کارگاه با ظرفیت حدود ۳۲ هزار تن در زمینه فرآورده‌های جانبی خرما فعالیت می‌کنند.

بسته‌بندی محصول خرما اغلب به‌صورت سنتی در سطح باغ انجام می‌شود، به شکلی که قبل از شروع فصل برداشت، کارتن خالی توسط خریداران و فعالان صادرات خرما، بین باغداران توزیع و همزمان با برداشت، عملیات بسته‌بندی در سطح باغ انجام و سپس محموله‌ها به سردخانه منتقل و قسمت اعظمی از محموله‌های تحویلی در سردخانه‌ها به دلایل متعدد با تعویض کارتن مواجه می‌گردد که این مهم یکی از دلایل افزایش قیمت تمام‌شده محصول است. با توجه به معایب روش مذکور به جهت ارتقاء شرایط بهداشتی، روش و نوع بسته‌بندی و نگهداری محصول پس از برنامه‌ریزی‌ها و پیگیری‌های انجام‌شده توسط مدیریت صنایع تبدیلی و غذایی سازمان جهاد کشاورزی استان مقرر گردید:

۱- محموله‌های برداشت‌شده از باغ، در سبدهای پلاستیکی به سردخانه و سالن‌های بسته‌بندی، منتقل و عملیات بسته‌بندی براساس نوع سفارش به کشورهای هدف انجام شود.

۲- ایجاد دهکده خرما با ظرفیت ۱۲۰ هزار تن بسته‌بندی و ۲۰ هزار تن سردخانه و ایجاد پایانه صادراتی به‌صورت متمرکز در شهرستان بم جهت ساماندهی صادرات محصول خرمای مضافتی بم و همچنین پوشش محصول خرمای تولید جنوب استان کرمان و جنوب شرق کشور در دستور کار سازمان جهاد کشاورزی استان قرار گرفته است که اجرای طرح مذکور منجر به نظارت و کنترل بهداشتی و شرایط استاندارد محصولات صادراتی و حفظ اصالت

برند خرمای رقم مضافتی بم خواهد شد که پس از اجرائی شدن طرح مذکور نهایتاً زنجیره خرمای بم نیز (قبل از تولید تا صادرات) عملیاتی می‌شود.

طرح‌های پیشنهادی جهت توسعه صنایع تبدیلی و غذایی محصولات غالب استان کرمان

* ایجاد و توسعه صنایع جنبی پسته شامل بسته‌بندی‌های کوچک پسته جهت مراکز عرضه مستقیم، طعم دار کردن پسته، تولید مغز سبز، مغز پسته، پودر، خلال، مارمالاد، شکلات، کره، کرم، حلوای پسته و ...

* تولید زغال اکتیو و خوراک دام از ضایعات پسته (پوست سبز، استخوانی و برگ) و تولید نئوپان و خمیر کاغذ از سرشاخه‌های هرس شده پسته

* تولید انواع فرآورده‌های خرمایی شامل خمیر، شیر، سرکه، الکل، چیپس، لواشک، شکلات، شیرینی‌های خرمایی و ...

* تولید نئوپان و ام دی اف، از سرشاخه‌های خرما با ظرفیت سالیانه ۱۰۰ هزار مترمکعب و جذب حدود ۱۰۰ هزار تن سرشاخه با توجه به وسعت نخلستان‌های شمال استان سالیانه حدود ۱۴۰ هزار تن سرشاخه‌های نخل، هرس و عمدتاً به دلیل نبود صنایع جنبی، سوزانده که هم باعث هدر رفت سرمایه و هم منجر به آلودگی محیط‌زیست می‌شود.

* کارخانه استحصال عصاره و ماده مؤثره از گیاهان دارویی با دامنه کاربرد دارویی در صنعت دام و طیور

با عنایت به رویکرد و سیاست‌گذاری وزارتخانه مبنی بر تولید محصول سالم و ارگانیک و استانداردسازی مواد مؤثره گیاهان دارویی و کاربرد و جانشینی آن به‌جای داروهای شیمیایی که اثرات مخرب آن بر محصولات تولیدی و فرآورده‌های دامی شناخته شده است که مصرف این فرآورده‌ها، مخاطرات بهداشتی را برای جامعه به دنبال دارد، لذا هدف‌گذاری و اجرای پروژه مذکور با توجه به فراسودمند بودن آن در تولید مواد غذایی سالم از لحاظ کمی و کیفی امری ضروری است. باتوجه به موارد مذکور و حائز اهمیت بودن رتبه استان کرمان در تولید گیاهان دارویی، محوریت شغل دامپروری در استان و لزوم توجه به تولید محصول سالم و محبوبیت استفاده از این‌گونه مواد در بین جامعه که مصرف آن علاوه بر برطرف کردن مخاطرات بهداشتی، ارتقاء سطح غذایی و دارویی را به دنبال خواهد داشت، لذا پروژه مذکور باهدف جمع‌آوری، جداسازی، استخراج، استحصال و تهیه دارو با دامنه کاربرد در صنعت پرورش دام و طیور جزء اولویت‌های سرمایه‌گذاری است.

* زنجیره ارزش محصولات گوشتی از مزرعه تا مصرف در راستای کاهش ضایعات

* فرآوری و عمل‌آوری محصولات گوشتی

* بسته‌بندی و تولید انواع فرآورده‌ها از گیاهان دارویی جهت

مصارف غذایی، دارویی و بهداشتی

* استخراج ماده مؤثره از پوست سبز و برگ گردو جهت مصارف

بهداشتی و دارویی. ●